

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter"

KOM(2008) 464 slutlig – 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Föredragande: **Panagiotis GKOFAS**

Den 4 september 2008 beslutade rådet att i enlighet med artikel 47.2 och artiklarna 55 och 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter"

KOM(2008) 464 slutlig – 2008/0157 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 januari 2009. Föredragande var Panagiotis GKOFAS.

Vid sin 450:e plenarsession den 14–15 januari 2009 (sammanträdet den 14 januari 2009) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 115 röster för, 3 röster emot och 15 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att det bör skapas ett enda system för upphovsrättsskydd och harmonisering mellan medlemsstaterna när det gäller musikverk som innehåller bidrag från flera olika upphovsmän, för att undvika problem vid gränsöverskridande fördelning av royalties.

1.2 EESK anser även att ett musikverk med text ska betraktas som ett enda verk och ha en skyddstid som upphör 70 år efter det att den siste upphovsmannen har gått bort.

1.3 I medlemsstaterna finns det ofta flera olika parter som förvaltar immateriella rättigheter, vilket gör att användarna har att ta hänsyn till och är ansvariga gentemot fler än en rättighetsförvaltare för ett verk som användaren har förvärvat som ett enda komplett och självständigt verk, framställt i ett medium. Det bör uttryckligen föreskrivas att ett verk som har framställts på detta sätt är ett enda och komplett verk och en produkt som inte kan delas. Det måste därför hanteras som ett sådant.

1.4 Det bör inrättas en enda förvaltare av immateriella rättigheter som inkasserar avgifter och skyddar upphovsmännens rättigheter. Detta organ ska vara det enda som bär ansvaret för att inkassera avgifter och därefter fördela beloppen till andra befintliga eller nyinrättade organ som representerar upphovsmännen, så att användarna bara behöver ha att göra med en enda part för att sluta avtal, och inte med flera stycken.

1.5 EESK föreslår att skyddstiden för upptagningar av framföranden ska förlängas från 50 till 85 år. I syfte att intensifiera försöken att skydda anonyma utövande konstnärer, som i allmänhet

överlåter sin royalty för fonogrammet mot en "skäligen ersättning" eller mot ett engångsbelopp, bör det införas en bestämmelse som innebär att skivproducenterna måste avdela minst 20 % av tilläggsintäkterna från försäljningen av de fonogram som de väljer att utnyttja under den förlängda skyddstiden.

1.6 EESK förslår att det skapas en fond för utövande konstnärer och framför allt för mindre kända utövande konstnärer, eftersom de mest kända alltid avtalar sig till en procentandel på försäljningen av fonogrammen i förhandlingarna med producenterna.

1.7 EESK anser att det måste finnas ett skriftligt avtal mellan de utövande konstnärer som representeras och medlemmarna i de rättighetsförvaltande organisationerna, för att garantera att ersättningarna förvaltas och inkasseras på ett rättsligt korrekt sätt. De rättighetsförvaltande organisationerna har då ingen rätt att inkassera belopp för en enskild rättighetsinnehavare som de inte har något skriftligt och daterat avtal med.

1.8 För att säkerställa att pengarna fördelas på ett korrekt sätt måste dessa organisationer vara icke-vinstdrivande, och det måste finnas full insyn i underlaget för inkasseringarna och utbetalningen av ersättningarna.

1.9 Kommittén är dock oroad över att intäkterna från sekundära inkomstkällor innebär en för stor börda för de ersättningskyldiga. Det bör på EU-nivå klargöras vad som avses med offentlig återgivning via radio och tv, och detta bör sedan införas i medlemsstaternas lagstiftning, så att det står klart att skäligen återgivning och återutsändning likställs med privat återutsändning av i förväg betalda offentliga återgivningar.

1.10 EESK anser att ersättningen måste vara skälig för båda sidor, både för rättighetsinnehavarna och för de betalningsansvariga. Osäkerheten om vad som är skälig ersättning för överlåtelse av utövande konstnärers uthyrningsrättigheter måste elimineras. Det är oacceptabelt att det inte finns en enhetlig lagstiftning inom unionen i denna fråga och att det är upp till lagstiftaren i de enskilda medlemsstaterna att bestämma villkoren. Medlemsstaterna överför i sin tur denna befogenhet till inkasseringföretag, som ofta fastställer en icke skälig ersättning som inte går att kontrollera.

1.11 EESK anser att det tydligt och klart bör fastställas att offentlig användning innebär att användaren utnyttjar ett verk i vinstsyfte och inom ramarna för en yrkesmässig verksamhet som kräver eller berättigar denna användning (ett verk med ljud, med bild eller med både ljud och bild).

1.12 En särskild kommentar bör göras om huruvida återgivningen av verket sker via utrustning eller genom direktåtergivning (optiska skivor eller magnetvågor (mottagare)). I dessa fall faller ansvaret för den offentliga återgivningen (och urvalet) inte på slutanvändaren, utan på den som utsänder återgivningen. Eftersom utnyttjaren av verket i detta fall inte är användaren, faller detta följaktligen inte heller inom ramen för offentligt framförande.

1.13 Användning av massmedia kan inte anses som ett primärt offentligt framförande när återgivningen sker på platser som restauranger, kaféer, bussar, taxi osv. och denna användning bör följaktligen undantas från betalning av ersättning för utövande konstnärers immateriella rättigheter. Royalties för fonogram har redan betalats i förväg av dem som förvärvat rättigheterna att återge dem via tråd eller trådlöst. Att lyssna till fonogram via radio måste anses som privat användning av allmänheten, vare sig det sker hemma, på arbetet, på bussen eller på restaurangen. Eftersom det inte är möjligt för en medborgare att samtidigt befinna sig på två platser, betalas ersättning till upphovsmännen av radiostationerna, som är de verkliga användarna.

1.14 Yrkessektorer i vars verksamhet musik eller bild inte spelar någon som helst roll i tillverkningsprocessen bör undantas. Sektorer där återgivning av musik eller bilder spelar en sekundär roll i den yrkesmässiga verksamheten bör betala ett lägre belopp, som fastställs efter förhandlingar mellan företrädare för användarnas kollektiva organisationer och det enda organet för förvaltning av immateriella rättigheter.

1.15 EESK anser att det bör inrättas en fond som fungerar som en garanti för de rättighetsförvaltande organisationerna och säkerställer att utbetalning sker till de utövande konstnärerna även om organisationen kommer i svårigheter. Klausulen om "use it or lose it" bör införas i avtal mellan utövande konstnärer och fonogramframställare, precis som principen om "tabula rasa" för avtal under förlängningstiden, efter de första 50 åren.

1.16 Kommittén är särskilt oroad över att gemenskapslagstiftningen totalt sett syftar till att skydda immateriella och närliggande rättigheter, utan att motsvarande rättigheter hos användarna och de slutliga konsumenterna beaktas. Även om det sågs att de kreativa, konstnärliga och yrkesmässiga verksamheterna till stor del utövas av egenföretagare, och att de därför måste

underlättas och skyddas, så råder inte samma synsätt när det gäller användarna. Av denna anledning måste skillnaderna mellan medlemsstaternas nationella bestämmelser elimineras, och straffrättsliga böter för underlåtelse att betala ersättning måste ersättas med administrativa böter.

1.17 EESK godkänner ändringen av artikel 3.1, med införande av en skyddstid på 85 år. EESK skulle även vilja att 85 år införs i andra och tredje meningen i artikel 3.2. EESK instämmer i att det är korrekt att punkt 5 om direktivets retroaktiva verkan införlivas i artikel 10.

1.18 EESK uppmanar kommissionen att beakta kommitténs synpunkter och förslag som syftar till att förbättra befintlig rättspraxis. Kommittén uppmanar vidare medlemsstaterna att rätta sig efter direktiven och vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder för att införliva dem i sin nationella lagstiftning.

2. Inledning

2.1 Det nuvarande systemet med skydd under 50 år härrör från Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter.

2.2 Som även understryks i motiveringen till förslaget kommer detta att påverka de erkända konstnärerna, men främst de konstnärer som har avstått sina suveräna rättigheter till fonogramframställaren i utbyte mot utbetalning av ett engångsbelopp. Naturligtvis kommer dessa skäliga engångsbetalningar för radio- och tv-återgivning av deras fonogram att upphöra.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Syftet med yttrandet är att ändra vissa av de befintliga artiklarna i direktiv 2006/116/EG, som reglerar skyddstiden för framföranden och fonogram, samt att lyfta fram vissa tilläggsåtgärder och problemställningar i syfte att bättre uppnå målen med yttrandet, dvs. att minska sociala skillnader mellan producenter, förstklassiga framförare och ackompanjerande musiker.

3.2 Kommittén är mycket oroad över skyddet av utövande konstnärers upphovsrätt och närstående rättigheter, i synnerhet när det gäller fonogram, och rekommenderar att deras krav uppfylls genom en minimiersättning under den förlängda skyddstiden.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Huvudtanken med kommissionens förslag är att förlänga skyddstiden för utövande konstnärers immateriella rättigheter.

4.2 EESK anser att denna harmonisering mellan medlemsstaterna behövs för att undvika problem vid gränsöverskridande fördelning av royalties från olika medlemsstater.

4.3 EESK anser dessutom att musikverk med text bör betraktas som ett enda verk, med en skyddsperiod som löper ut 70 år efter det att den siste upphovsmannen har gått bort, eftersom det är bättre att öka skyddet av upphovsmännens immateriella rättigheter än att minska skyddsperioden, vilket skulle skapa fler problem.

4.4 I enlighet med ovanstående föreslår EESK att skyddstiden för upptagningar av framföranden förlängs från 50 till 85 år.

4.5 I syfte att intensifiera försöken att skydda anonyma utövande konstnärer, som i allmänhet överläter sin royalty för fonogrammet mot en "skäligen ersättning" eller mot ett engångsbelopp, bör det införas en bestämmelse som innebär att skivproducenterna måste reservera minst 20 % av tilläggsintäkterna från försäljningen av de fonogram som de väljer att utnyttja under den förlängda skyddstiden.

4.6 I linje med ovanstående syften anser EESK att det bör inrättas en fond för utövande konstnärer, i synnerhet för mindre kända utövande konstnärer.

4.7 Förvaltningen och inkasseringen av ersättningarna föreslås ske genom de rättighetsförvaltande organisationerna, som ska förvalta de så kallade sekundära ersättningarna. Det bör dock införas vissa säkerhetsbestämmelser angående hur dessa organ ska fungera och vara sammansatta.

4.8 EESK anser att det i princip bör finnas ett skriftligt avtal mellan de representerade utövande konstnärerna och de rättighetsförvaltande organisationerna, för att säkerställa lagligheten i förvaltningen och inkasseringen av ersättningarna.

4.9 Dessa organisationer ska vara icke-vinstdrivande och det ska finnas fullständig insyn i underlaget för inkasseringen och fördelningen av ersättningarna. EESK anser att dessa organisationer – som måste inrättas i enlighet med de normer och bestämmelser som gäller i varje medlemsstat – bör uppdelas i två kategorier beroende på om de representerar upphovsmän eller utövande konstnärer. EESK anser att fler organisationer som representerar olika grupper skulle skapa förvirring och säkert göra det svårare att skapa insyn och utöva kontroll.

4.10 Utövande konstnärer får dock intäkter även från andra källor. De rättighetsförvaltande organisationerna har framför allt inrättats för att förvalta de så kallade sekundära ersättningarna. Dessa är främst av tre slag: a) skäligen ersättning för utsändningar och offentligt framförande, b) avgifter för privat kopiering och c) skäligen ersättning för överlåtelse av den utövande konstnärens uthyrningsrättigheter. Dessa inkomster kommer förstås att öka då skyddstiden förlängs från 50 till 85 år.

4.11 Kommittén är dock oroad över att dessa intäkter från sekundära inkomstkällor innebär en för stor börda för de ersättningskyldiga, en fråga som förstås inte hänger samman med förlängningen av skyddstiden. Det bör alltså på EU-nivå klargöras vad som avses med offentlig återgivning via radio och tv, och detta bör sedan införlivas i medlemsstaternas lagstiftning, så att

det står klart att skäligen återgivning och återutsändning likställs med privat återutsändning av i förväg betalda offentliga återgivningar.

4.12 EESK anser att betalning av skäligen ersättning för återutsändning av redan skyddad återgivning, i synnerhet då återgivningen inte sker i vinstsyfte, är en överdrift och bidrar till piratverksamhet inom musiken.

4.13 Vidare är kommittén oroad över hur intäkter som kommer från de utövande konstnärernas två andra inkomstkällor hanteras. Detta är en mycket viktig fråga som berör alla ersättningskyldiga för immateriella rättigheter. Om det inte finns ett skriftligt avtal mellan den person som har rätt till tilläggsinkomster och dennes representant i den rättighetsförvaltande organisationen, hur ska man då kunna garantera att den ersättningskyldiga betalar ut tilläggsintäkterna?

4.14 Osäkerheten om vad som är skäligen ersättning för överlåtelse av utövande konstnärers uthyrningsrättigheter måste dessutom elimineras. EESK anser att ersättningen måste vara skäligen för båda sidor, både för rättighetsinnehavarna och de ersättningskyldiga. Dessutom måste denna ersättning fastställas på ett proportionerligt sätt ungefär vart femte år, efter bilaterala kollektivförhandlingar.

4.15 EESK anser att man på detta sätt säkerställer ett stadigt inkomstflöde från de sekundära ersättningarna under hela den förlängda skyddstiden, samtidigt som särskilda avgifter för kopiering för privat bruk regleras, särskilt för yrkesverksamma inom fritidssektorn som använder kopiorna för andra syften än rent privata. Det innebär även att piratverksamheten inom musiken bekämpas och att den lagliga försäljningen av fonogram via internet kommer att öka.

4.16 EESK anser vidare att man för att säkerställa att de rättighetsförvaltande organisationerna betalar ut ersättningarna till de utövande konstnärerna bör inrätta en tilläggsfond som fungerar som garanti om organisationen hamnar i svårigheter, och som då kan betala ut de berörda beloppen.

4.17 EESK anser även att man för att uppnå målen med detta yttrande måste inkludera vissa kompletterande åtgärder i direktivet. En klausul om "use it or lose it" bör införas i avtalen mellan utövande konstnärer och fonogramframställare, och även principen om "tabula rasa" för avtal som omfattar förlängningstiden, efter de första 50 åren. Ett år efter förlängningstidens utgång ska rättigheterna till fonogrammet och till upptagningen av framförandet upphöra.

4.18 EESK:s prioritering är förstås att skydda utövande konstnärer som anser att deras verk är låsta i fonogram som framställaren helt enkelt inte har gjort tillgängliga för allmänheten. Kommittén anser att det behövs ytterligare åtgärder som förhindrar att framställarna kastar de utövande konstnärernas verk i papperskorgen, t.ex. administrativa åtgärder eller någon form av böter eller straff.

4.19 Eftersom medlemsstaterna har en lång tradition av folksånger anser EESK dessutom att det bör finnas en särskild bestämmelse om denna form av sånger och andra av liknande slag, som betraktas som verk av okända upphovsmän, så att de införlivas i det allmänna området.

4.20 EESK godtar hänvisningen i artikel 10 till direktivets retroaktiva karaktär för alla redan ingångna avtal.

4.21 EESK har inget att invända mot punkterna 10.3 och 10.6.

4.22 EESK stöder rätten till en årlig tilläggsersättning under den förlängda skyddstiden när det gäller avtal om överlåtelse eller upplåtelse från de utövande konstnärerna.

4.23 EESK instämmer i att 20 % av de intäkter som framställaren får in under året före det att ersättningen utbetalas är ett tillfredsställande belopp för tilläggsersättningen.

4.24 EESK godtar inte förslaget om att medlemsstaterna ska reglera de rättighetsförvaltande organisationernas utbetalning av den årliga tilläggsersättningen.

4.25 EESK anser att det är absolut nödvändigt att det finns ett skriftligt avtal mellan varje enskild utövande konstnär och representanterna för organisationen. Det ska vara obligatoriskt att ingå detta avtal innan företrädarna inkasserar ersättningarna i rättighetsinnehavarens namn. Organisationerna måste årligen rapportera till ett annat organ bestående av utövande konstnärer och framställare om förvaltningen av de intäkter som kommer från tilläggsersättningar under den förlängda skyddstiden.

4.26 EESK godtar övergångsbestämmelsen i artikel 10. Kommittén godtar även övergångsbestämmelsen om den utövande konstnärens utnyttjande av fonogrammet.

4.27 EESK anser att det behövs en enda bestämmelse om att vissa framställare ska undantas från regeln om att avdela minst 20 %, t.ex. de vars årsinkomst inte överstiger 2 miljoner euro. Det måste förstås göras en årlig kontroll av framställarna för att konstatera vilka som hör hemma inom denna kategori.

4.28 Eftersom det saknas enhetlig tidigare lagstiftning om utbetalnings sätt, utbetalningskontroll, utbetalningskvittenser, organisationers eventuella konkurs, fall då rättighetsinnehavarna dör eller avstår sina rättigheter, avtal mellan rättighetsinnehavare och rättighetsförvaltande organisationer, kontroll av de rättighetsförvaltande organisationerna och andra rättsliga frågor, är kommittén oroad över att antagandet av detta direktiv, i synnerhet när det gäller förvaltningen och betalningen av 20 % av tilläggsinkomsterna, kommer att leda till många problem då det ska genomföras, utan att det för den skull löser problemet med att utjämna skillnaderna mellan de välkända och de okända utövande konstnärerna.

4.29 Lösningen på problemet med att utjämna skillnaderna ligger inte bara i att förlänga skyddstiden, utan även i omsorgsfullt utformade avtal där klausulen om "use it or lose it" ingår. EESK anser att rättsliga bestämmelser som bidrar till att undvika att framföranden läses i 50 år bör antas samtidigt med antagandet av ändringsdirektivet. Innan ändringsdirektivet införlivas i medlemsstaternas nationella lagstiftning, behövs kompletterande bestämmelser framför allt för sättet att betala ut ersättning till rättighetsinnehavarna.

4.30 EESK anser att man för att undvika generaliseringar och olika tolkningar, klart och tydligt måste fastställa vad offentliggörande av ett fonogram innebär. Dessutom tillkommer frågan om samtidigt offentliggörande av ett fonogram av olika utövande konstnärer och särskilt av ackompanjerande musiker, som inte har överlåtit sina rättigheter till framställaren (återgivning i massmedia, repetitioner inför sångtävlingar eller återgivning på nätet).

Bryssel den 14 januari 2009.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI